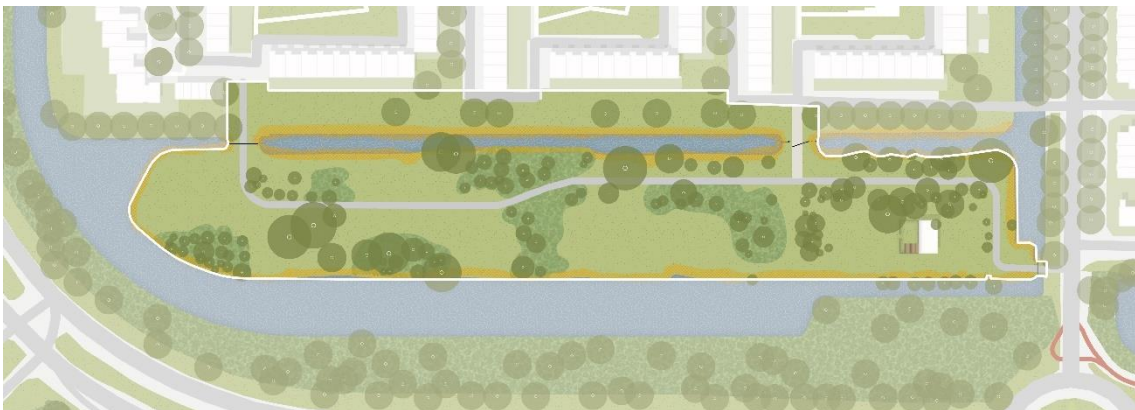

Project groot onderhoud Groengebied Westertocht

Motivatie aanvragen Omgevingsvergunning activiteit 'afwijken van de regels van het omgevingsplan'

(Buitenplanse) omgevingsplanactiviteit bouwwerken

Figuur 1 huidige situatie

Versie 5 november 2024

Auteurs, teamleden project:

- Timo Banning (landschap- en openbare ruimte ontwerper)
- Roy Veldhuizen (ecoloog)
- Martien (Technisch ontwerper en beplantingsspecialist)
- Merijn Buist (projectleider)
- Sandra Takes (omgevingsmanager)

Inhoud	
1.1 Inleiding	3
1.2 Beschrijving situatie nu	3
1.3 Beschrijving situatie straks	5
1.4 Waarom zijn de werkzaamheden nodig?	6
1.5 Ecologie	7
1.6 In hoeverre zijn de plannen in overeenstemming met gemeentelijk beleid?	9
1.7 Participatie	10
1.8 Water.....	10
1.9 Geur	11
1.10 Overige milieuaspecten	11

Bijlagen:

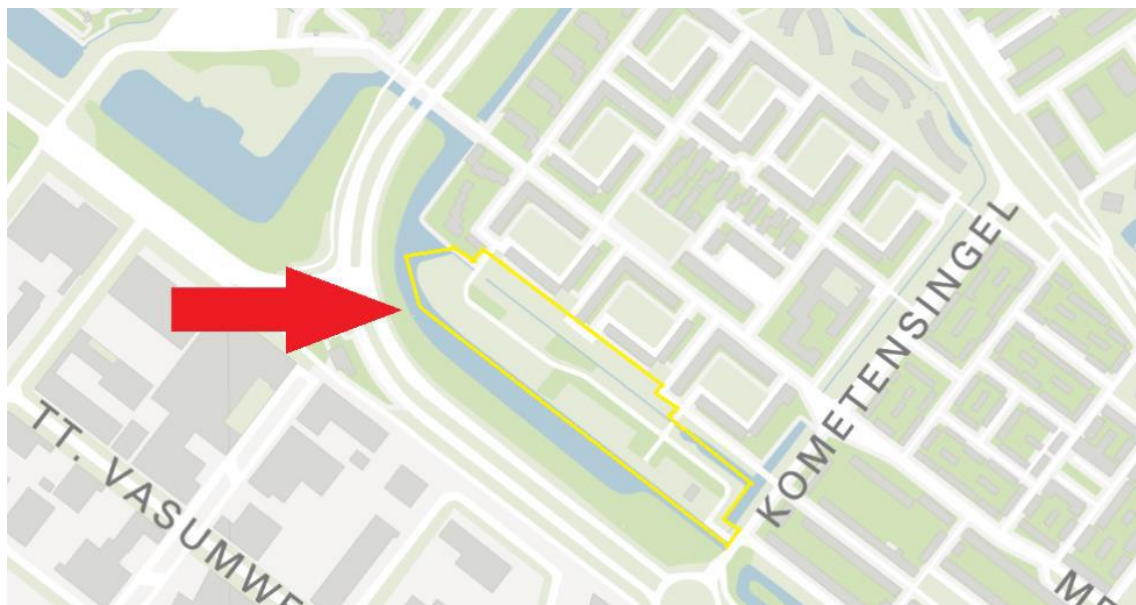
1. Participatie Groengebied Westertoht
2. Ontwerp Kapschuur
3. Quicksan natuur
4. Tekeningen
5. Ontwerp Groengebied Westertoht
6. Notitie hemelwater opvangen kapschuur natuurgebied Westertoht

1.1 Inleiding

Doel document

Dit document is de motivatie om af te wijken van de regels van het omgevingsplan vanwege de nooit officieel vergunde permanente begrazing van Groengebied Westertocht door schapen. De schapen staan er al decennialang. Nu staat er groot onderhoud gepland waarbij een nieuw ontwerp is gemaakt, in samenwerking met de omgeving. Voor de werkzaamheden van het groot onderhoud is het noodzakelijk om een omgevingsvergunning aan te vragen voor deze activiteit (afwijken van de regels van het omgevingsplan). Het (permanent) laten grazen van schapen in het groen is nl. niet toegestaan in het geldende bestemmingsplan Tuindorp Oostzaan II. Het benodigde bouwwerk (het schapenverblijf/ kapschuur) is geen bouwwerken ten behoeve van het groen, maar ten behoeve van het grazen van de schapen. Het oprichten van een gebouw (kapschuur) is niet toegestaan in de groenbestemming.

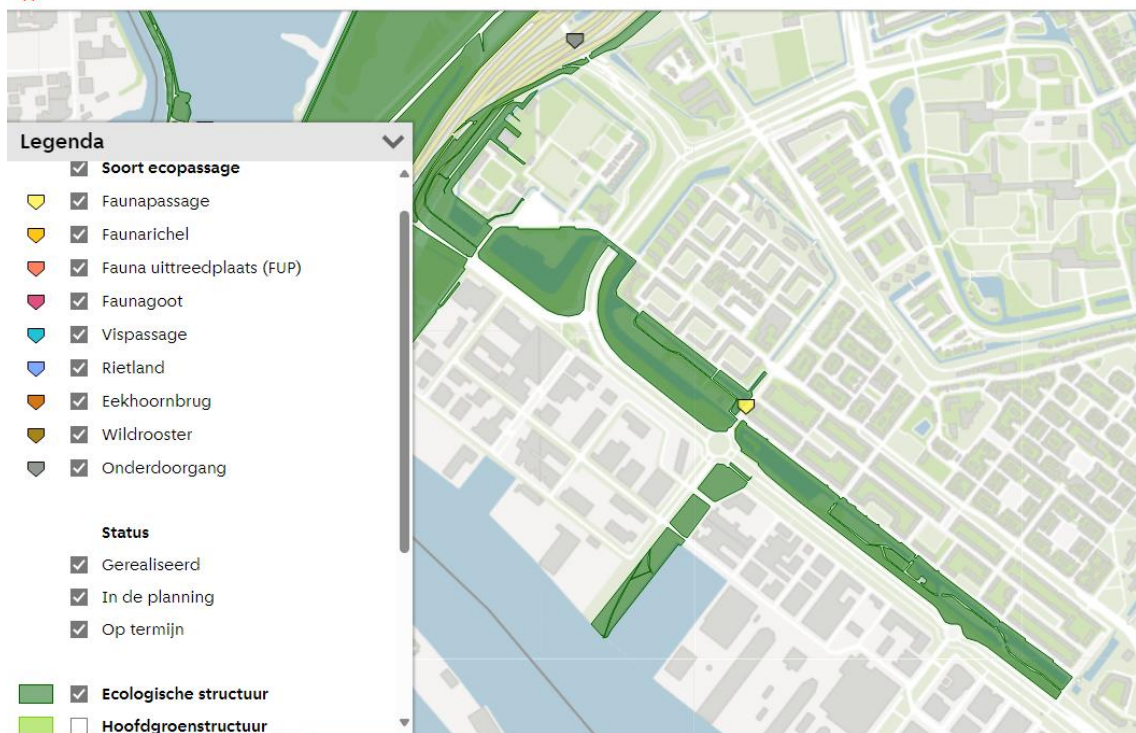
De Westertocht is een groengebied in Tuindorp-Oostzaan West, gelegen tussen de Cornelis Douwesweg, Kometensingel en drie hofjes ten zuiden van de Meteorenweg. Zie figuur 2.

Figuur 2 Groengebied Westertocht (gele arcering)

1.2 Beschrijving situatie nu

Groengebied Westertocht maakt deel uit van de Ecologische Structuur van Amsterdam zoals beschreven in de Ecologische Visie uit 2012 (opgesteld in opdracht van de gemeenteraad) en wordt sinds circa 30 jaar permanent begraasd door een schaapskudde.

Figuur 3: Ecologische Structuur (groen weergeven), bron: maps.amsterdam.nl/ecopassages

De huidige kudde bestaat uit zes ooien van het ras Blackbellies, een robuust schapenras dat bekend staat om zijn rustige aard en het feit dat ze weinig geluid maken. Doordat de kudde alleen uit ooien bestaat, komen er geen jongen, en blijft de kudde constant in grootte. De schapen zijn geïntroduceerd als onderdeel van een ecologische beheermaatregel en zijn specifiek ingezet voor het beheer en behoud van de natuur in Groengebied Westertocht. Hun inzet is nadrukkelijk niet bedoeld voor recreatieve doeleinden zoals bij een kinderboerderij.

De begrazing door de schapen draagt bij aan het beheer van het groen en zorgt voor verschralling van de vegetatie, wat gunstig is voor de biodiversiteit. Grazers zijn zeer specifiek in wat ze eten, schapen eten vooral snel groeiende planten waardoor de planten die meer tijd nodig hebben (en vaak als extra waardevol worden gezien) meer kans krijgen (verschralling- verwijderden van overbodige voedingstoffen- werkt positief). Echt een plus voor de natuur dus!

De kudde speelt een belangrijke rol in het behoud van de natuurwaarde van het gebied en wordt gewaardeerd door de buurtbewoners, wat blijkt uit participatieavonden en enquêtes. Toch zijn de huidige faciliteiten, zoals de schaapskraal, provisorisch van aard. Deze voldoen niet aan de geldende eisen voor bouwwerken in de openbare ruimte en bieden onvoldoende bescherming en welzijn voor de schapen.

Daarnaast vormden honden in het gebied in het verleden een groot probleem voor het welzijn van de schapen. Honden zijn tot nu toe toegestaan, mits aangelijnd. Maar de aanwezige schapen ervaren stress als er honden in de buurt zijn. Daarnaast hebben zich incidenten voorgedaan waarbij de schapen in paniek raakten door de aanwezigheid van honden, wat leidde tot gevaarlijke situaties, zoals het springen in de sloot. En er zijn zelfs schapen aangevallen door honden. Dit heeft ertoe geleid dat de toegangspoorten van Groengebied Westertocht op slot zijn gezet, waardoor het gebied onvoldoende toegankelijk is geworden. Om de toegankelijkheid te

waarborgen en het welzijn van de schapen te beschermen, is er noodzaak tot een herinrichting waarbij deze problematiek wordt aangepakt.

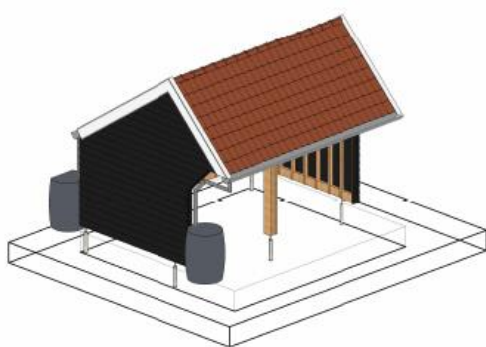
1.3 Beschrijving situatie straks

In de toekomst zal Groengebied Westertocht een nog waardevoller ecologisch gebied worden. Er wordt een nieuw ontwerp gerealiseerd waarin het dierenwelzijn van de schapen en ontwikkeling ecologie centraal staan. Het gebied wordt daartoe opgesplitst in een begrazingsgebied en een gebied wat uit de begrazing wordt gehaald en waar andere functies worden gestimuleerd.

In het begrazingsgebied worden de verouderde schaapskraal en kapschuur vervangen door een nieuw, veilig en landschappelijk passend bouwwerk (zie figuur 4 en bijlage 2). Ook wordt er een hondenverbod ingevoerd binnen het begrazingsgebied, ondersteund door veeroosters bij de ingangen om te voorkomen dat schapen ontsnappen.

In het gebied dat niet langer permanent begraasd wordt, zal een bloemrijkere vegetatie ontstaan die een diverse habitat biedt voor insecten en kleine zoogdieren. Ook wordt er in het begrazingsgebied een paddenpoel aangelegd met verschillende waterdieptes, speciaal ontworpen voor amfibieën. Een poel die bovendien af en toe droog komt te staan zodat vissen (die jagen op amfibieën-eitjes) weinig kans maken. Zowel in als buiten het begrazingsgebied wordt het bestaande bomenbestand versterkt met inheemse soorten om de ecologische waarde van de boomgroepen te verhogen. Hiermee wordt bovendien het foerageergebied en de vliegroute van vleermuizen (die bomen gebruiken als navigatielijn en insecten eten die in en rond bomen vliegen) versterkt. Daarnaast bieden meer inheemse bomensoorten ook meer nest- en voedselgelegenheid voor vogels.

Er komt een kapschuur te staan met de afmetingen: hoogte 4,5 meter, lengte 5,5 meter en diepte 3,5 meter. Verder komen er geen bouwwerken.

Figuur 4: ontwerp kapschuur, bodem blijft onverhard.

Op het ontwerp (figuur 5 en Bijlage 2) is te zien hoe de nieuwe kapschuur wordt ingepast in het groengebied.

Figuur 5: Ontwerp Groengebied Westertoht

1.4 Waarom zijn de werkzaamheden nodig?

De (bouw)werkzaamheden en de niet-ingrijpende herinrichting van het openbaar gebied (artikel 4.19 onderdeel j Omgevingsplan Gemeente Amsterdam) zijn nodig om het dierenwelzijn van de schapen te verbeteren en de ecologische waarde en toegankelijkheid van het gebied te vergroten. De huidige faciliteiten voor de schapen zijn ontoereikend en voldoen niet aan de geldende veiligheids- en bouwnormen. Bovendien zijn de schapen kwetsbaar voor honden, wat in het verleden tot gevaarlijke situaties heeft geleid. Het nieuwe ontwerp biedt oplossingen om deze problemen te verhelpen.

Daarnaast wordt de biodiversiteit van het gebied versterkt door een deel van het gebied uit de begrazing te halen, het aanleggen van een paddenpoel en het toevoegen van extra inheemse bomen en struiken. Ook wordt de infrastructuur verbeterd met nieuwe halfverharde paden en veeroosters die diervriendelijk zijn ontworpen en de toegankelijkheid van het gebied vergroten.

Er is sprake van enige bodemverstoring zoals:

- We moeten de huidige verhardingen (asfalt) verwijderen en nieuwe halfverhardingen aanbrengen. Na verwijderen verhardingen zal een cunet worden gegraven voor de nieuwe halfverharding paden. Langs de randen van de paden gaan we grond die we afgegraven hebben gebruiken om het pad iets hoger te leggen. Dus plaatselijk gaan we iets ophogen.
- Waar we bloemrijke kruidenvegetatie gaan aanbrengen, gaan we enigszins de grond omwoelen, frezen.
- Voor de nieuwe bomen zal worden gegraven om een groeiplaats in te richten
- We graven een nieuw poel
- We brengen een nieuwe terp aan (lokale ophoging)
- Er zal lokaal graafwerk nodig zijn voor aanbrengen veeroosters
- We gaan niet heien
- We brengen geen drainage aan.
- We leggen geen water aan in het kader van de watervergunning.

Volgens het vigerende bestemmingsplan Tuindorp Oostzaan alsmede het onlangs vastgestelde bestemmingsplan Tuindorp Oostzaan II zijn voor deze werkzaamheden geen omgevingsvergunning (aanlegvergunning) nodig. Evenmin is hiervoor een omgevingsvergunning op grond van de Waterschapsverordening Amstel, Gooi en Vecht nodig.

1.5 Ecologie

Er is een quickscan Natuur gedaan door Waardenburg Ecology op 14 juli 2023 (bijlage 3). Hierbij de conclusies van het rapport en hoe het project hier opvolging aan geeft:

- Er wordt geconstateerd dat mogelijk een verblijfplaats voor vleermuizen aanwezig is in een boom (figuur 6). Deze boom blijft behouden.

Figuur 6: Esdoorn aan de westkant

- Daarnaast dient rekening te worden gehouden met de eventuele functie van de watergangen als vliegroute en foerageergebied voor (meer)vleermuizen.

Mogelijke maatregelen

Om ervoor te zorgen dat de eventueel aanwezige vliegroute / foerageergebied van vleermuizen langs de watergangen onverstoord blijft, dient lichtuitstraling naar de watergangen zoveel mogelijk voorkomen te worden. Dit kan bijvoorbeeld bereikt worden door het verticaal afschermen van de werkplek met donker doek / plastic. Beter nog wordt uitsluitend gewerkt tijdens de uren met daglicht (dus niet werken in de nacht). Genoemde maatregelen zijn niet nodig indien de werkzaamheden plaatsvinden in de periode eind oktober tot begin april. In deze periode zijn vleermuizen niet (wezenlijk) actief op de mogelijke vliegroutes.

Daadwerkelijke maatregelen

Er wordt uitsluitend gewerkt bij daglicht (en indien verlichting nodig is zal deze zodanig worden toegepast dat deze niet verstorend werkt) en waarschijnlijk ook enkel in de winterrust van de vleermuizen.

- Hoe wordt voldaan aan de zorgplicht om de beschermde soorten (grondgebonden zoogdieren en amfibieën) te beschermen?

Maatregelen

Aan de Zorgplicht kan in het huidige project worden voldaan door bij de werkzaamheden dieren te allen tijde de gelegenheid te geven om 'uit eigen beweging' een veilige kant op te vluchten naar een nieuwe leefomgeving, indien deze tijdens de werkzaamheden verstoord worden. Dit kan door consequent één kant op te

werken, zodat dieren veilig kunnen wegvlugten en bijvoorbeeld niet (per ongeluk) worden ingesloten tijdens de werkzaamheden. Indien relevant (in specifieke situaties) dient bovendien gewerkt te worden van een afgesloten einde van een werkplek naar een open einde (om dezelfde reden).

- Hoe wordt tijdens de uitvoering van de werkzaamheden rekening gehouden met de aanwezigheid van broedvogels (niet jaarrond beschermd)?

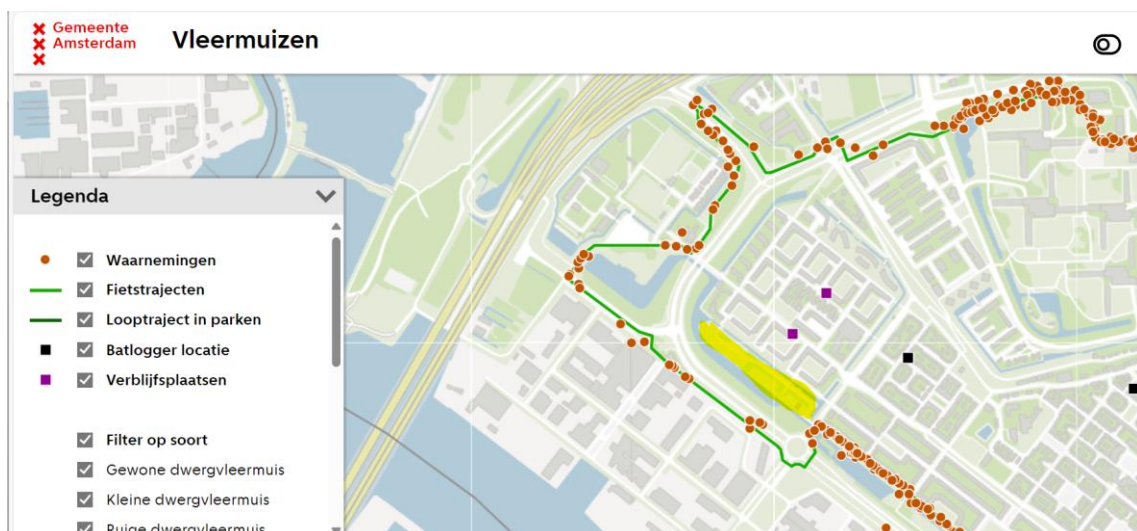
Maatregelen

Werkzaamheden buiten het broedseizoen uitvoeren. Globaal van half maart tot half augustus. Als de werkzaamheden toch deels in het broedseizoen moeten worden uitgevoerd, dan moet er altijd afstand gehouden worden tot een actief broedgeval.

Het ecologische beheer van Groengebied Westertocht blijft het uitgangspunt voor de inrichting van het gebied. Door begrazing wordt het groen verschaald, wat een gevarieerde en waardevolle vegetatie oplevert die de stedelijke biodiversiteit bevordert. Het toevoegen van een paddenpoel biedt een waardevolle habitat voor amfibieën, die in de stad steeds meer moeite hebben om geschikte voortplantingsplaatsen te vinden. De paddenpoel wordt afgesloten van open water, waardoor het een visvrije kraamkamer vormt.

Het versterken van de bestaande boomgroepen door het toevoegen van inheemse soorten bomen en struiken creëert een mantelvegetatie, die een rijke habitat biedt voor verschillende diersoorten. Het ontwerp van de nieuwe kapschuur biedt bovendien kansen voor vogels zoals zwaluwen en voor vleermuizen, door de toevoeging van nest- en vleermuiskasten. Tot slot wordt er ook nog een ooievaarspaal gerealiseerd, omdat er in de omgeving ooievaars zijn gesignaleerd die op zoek zijn naar een geschikte broedplek.

Er loopt een vliegroute (figuur 7) voor vleermuizen langs Groengebied Westertocht [Vleermuizen \(amsterdam.nl\)](https://www.amsterdam.nl). Vliegroutes zijn belangrijke elementen voor vleermuizen waarlangs de dieren navigeren op weg van hun verblijfplaats naar een foerageergebied. In sommige gevallen zijn zowel een vliegroute als een foerageergebied beschermd, afhankelijk van hoe groot de populatie vleermuizen is die hiervan gebruik maakt én hoeveel alternatieven vliegroutes en foerageergebieden er elders in de buurt liggen

Figuur 7: Vliegroute vleermuizen langs watergang ten zuiden van de locatie, bron: maps.amsterdam.nl/vleermuizen

De ontwerpaanpassingen zijn in samenwerking met de bewoners ontwerp groep (werkgroep Westertocht), ecologisch beheerconsulent, stadsecoloog en bomenconsulent tot stand gekomen en zijn getoetst door het team Beheer Acceptatie Proces (BAP) en toetsteam ORM. De input voor de ecologische kansen is vanuit hen afkomstig en in het ontwerp verwerkt tot een ruimtelijk geheel. Er worden geen bomen gekapt.

1.6 In hoeverre zijn de plannen in overeenstemming met gemeentelijk beleid?

De plannen voor Groengebied Westertocht sluiten aan bij het gemeentelijk beleid en de richtlijnen van de Ecologische Structuur uit de Ecologische Visie.

Omgevingsvisie en Ecologische Visie (2012)

Bij vaststelling van de Omgevingsvisie Amsterdam 2050 (in 2021) is het besluit gevoegd dat de Structuurvisie, voor o.a. groen, blijft gelden, totdat er eventueel een nieuw Beleidskader Hoofdgroenstructuur is vastgesteld. In aanvulling op de Structuurvisie Amsterdam 2040 geeft de Ecologische Visie een nadere precisering van de Ecologische Structuur in Amsterdam en is als los instrument naast de hoofdgroenstructuur van belang.

De plannen voor Groengebied Westertocht sluiten geheel aan bij de Structuurvisie Amsterdam 2040 alsmede de Omgevingsvisie 2050 en leiden niet tot verzwakking van de Ecologische Structuur. Met het project ontstaan geen nieuwe barrières voor de Ecologische Structuur.

Het plangebied ligt buiten de Hoofdgroenstructuur (HGS). De ingreep verandert de Ecologische Structuur (ES) echter niet zodanig dat nieuwe knelpunten binnen de ES ontstaan of dat het aanpakken van bestaande knelpunten binnen de ES in de toekomst wordt belemmerd. De verbinding tussen groene gebieden blijft behouden en in het gebied worden bloemrijke graslanden, heesters en plas-dras-gebieden gerealiseerd, wat het functioneren van het gebied binnen de ES naar verwachting juist ten goede komt. De ontwikkeling past - kortom - binnen het bestemmingsplan. Negatieve effecten op de Ecologische Structuur en Hoofdgroenstructuur zijn uitgesloten.

Het plangebied ligt niet in of nabij het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Vanwege de aard van de ingreep en de afstand tot het dichtstbijzijnde NNN-gebied, zijn negatieve effecten op voorhand uitgesloten.

Houtopstanden

Er worden geen bomen gekapt.

- Link naar de kaart van de Amsterdamse Ecologische Structuur:
<https://maps.amsterdam.nl/ecopassages/> (aanvinken Ecologische Structuur).
- Link naar de Amsterdamse Ecologische Visie:
<https://openresearch.amsterdam.nl/page/54151/ecologische-visie>

Ecologie is het centrale thema in het ontwerp, waarbij dierenwelzijn, biodiversiteit en toegankelijkheid hand in hand gaan. Het gebruik van duurzame materialen voor de paden, zoals

halfverharding en karresporen van grasbetontegels, draagt bij aan een ecologisch verantwoorde inrichting, die bovendien minder impact heeft op het bodemleven.

Door de verminderde verharding van de paden en de duurzame herinrichting van het beheergebied, wordt niet alleen de ecologie versterkt, maar blijft het gebied ook toegankelijk en beleefbaar voor de buurt, geheel in lijn met het gemeentelijke beleid.

De plannen zijn ook in lijn met de Groenvisie 2020-2050 omdat het bestaande groen wordt verbeterd, nieuw groen wordt toegevoegd en het groen meer toegankelijk wordt gemaakt.

Groengebied Westertocht is geen onderdeel van de hoofdgroenstructuur. Het initiatief hoeft niet voor advies voorgelegd te worden aan de Technische Adviescommissie Hoofdgroenstructuur (TAC).

1.7 Participatie

In 2021 is uitgebreide participatie met de buurt over Groengebied Westertocht gestart. Het begon als een enquête over de Westertocht aan de hele omgeving (zie bijlage 1). Via de enquête kon men zich aanmelden voor een werkgroep om mee te denken over het ontwerp. Ongeveer 40 bewoners hebben dat gedaan. Met de werkgroep heeft toen een wandeling, een schetssessie en een digitale terugkoppeling plaatsgevonden in 2021, waarbij het gezamenlijk creëren van een nieuw ontwerp centraal stond. Vervolgens heeft het project enige tijd stil gelegen, wachtend op budget en programmering. In 2023 is met een nieuw projectteam het project vervolgd. In 2024 is het ontwerp besproken met de werkgroep en later met de hele buurt tijdens een inloopbijeenkomst.

Enkele resultaten van de enquête, ingevuld door 137 mensen uit de buurt:

- 90% geeft aan dat de schapen bijdragen aan het woongenot.
- 55% geeft aan het heel belangrijk te vinden om tussen de schapen te kunnen wandelen.
- 33% wil een rol spelen bij het welzijn van de schapen.

Een minderheid van de bewoners is niet zo enthousiast over de schapen. Hieronder hun voornaamste bezwaren en de oplossingen:

- Zij hekelen met name de schapenpoep op de paden. Een alternatief is om langs i.p.v. door Groengebied Westertocht te wandelen.
- Soms wordt genoemd dat het voor lammetjes gevaarlijke situaties heeft opgeleverd. De huidige groep schapen bestaat daarom alleen uit ooiën; er komen geen jongen meer.
- Schapen en honden gaan niet samen. Het deel van de begrazing wordt iets verkleind zodat er ook een deel beschikbaar is voor honden (mits aangelijnd). Honden zijn niet toegestaan in het gebied waar de schapen staan, er wordt gewerkt aan een hondenverbod.

1.8 Water

Er hoeft geen watervergunning te worden aangevraagd. Redenen hiervoor zijn:

- Aan de huidige oevers en watergangen worden geen wijzigingen aangebracht; de bestaande situatie blijft ongewijzigd. In de bijgevoegde tekeningen zijn zowel de huidige

situatie als het grondwerk weergegeven, waaruit ook blijkt dat er geen werkzaamheden plaatsvinden in de bestaande oevers of watergangen. Zie bijlage 4.

- De poel en terp beide worden aangelegd buiten de huidige watergangen. De poel is afgesloten en niet verbonden met de watergang en heeft enige afstand tot de oever. Er is een kleine stuw in de noordelijke watergang met een waterkerende functie, maar de poel en terp interfereren hier niet mee. Zie bijlage 4 en 5.
- Er komt minder hekwerk terug en de vormgeving en hoogte ervan blijven gelijk. Een deel van het nieuwe hekwerk wordt verplaatst naar een nieuwe locatie. Zie bijlage 4 en 5.

1.9 Geur

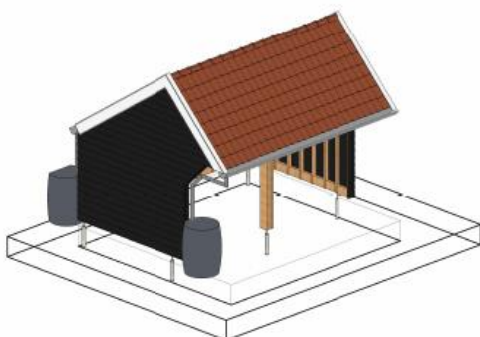
Op grond van artikel 5.90, eerste lid van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) is het verplicht om (in het omgevingsplan of) bij een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit rekening te houden met de geur van activiteiten, anders dan wonen, op geurgevoelige gebouwen. Een gebouw met een woonfunctie is een geurgevoelig gebouw. De geur door een activiteit (anders dan wonen) op geurgevoelige gebouwen (woningen) moet aanvaardbaar zijn. In het Bkl wordt niet bepaald wat onder een aanvaardbaar geurniveau wordt verstaan. Amsterdam heeft geen geurbeleid om nadere invulling te geven aan een aanvaardbaar geurniveau. Dit wordt per geval beoordeeld.

Gezien het geringe aantal van zes schapen, het grote gebied waarin zij zich bevinden, het feit dat de dieren zich buiten bevinden en op enige afstand van de dichtstbijzijnde woonhuizen staan - het betreft een redelijke afstand van minimaal 30 meter - valt geen onaanvaardbaar geurhinder te verwachten. Er is bovendien ook niet over geklaagd door buurtbewoners.

1.10 Overige milieuaspecten

Hemelwater opvangen kapschuur

De kapschuur voor de schapen is een bouwwerk en daarom moet het project voldoen aan de Hemelwaterverordening. De bodem blijft onverhard en het gebouw blijft open, het wordt niet afgesloten.

Het projectteam kiest ervoor om twee regentonnen aan weerszijden van het gebouw te plaatsen. Regenwater gaat dan van het dak, via de regenpijp naar de ton. Als de regentonnen vol zijn, wordt het water via een drainslang naar het dichtstbijzijnde oppervlaktewater geleid.

Details en berekening treft u aan in de notitie 'hemelwater opvangen kapschuur natuurgebied Westertocht' van 5 november 2024, bijlage 6.

Overige aanbevelingen klimaatadaptatie

Vanuit klimaatadaptatie zijn er nog enkele andere aanbevelingen, welke wij komende periode in detail gaan uitwerken.

- Groen op het dakje toepassen: voor dit bouwwerk is zo'n oplossing zowel technisch als landschappelijk niet geschikt.
- De schapen hebben verschillende verkoelende schaduwplekken in Groengebied Westertocht om zich te beschermen tegen de hitte in de zomer.
- Bovendien komt in het nieuwe ontwerp minder verharding dan in de huidige situatie, waardoor watercompensatie niet vereist is. Ondanks dat dit niet voor de verharding nodig is, voegen we toch extra oppervlaktewater toe via de paddenpoel.
- Met het aanleggen van de paddenpoel zorgen we voor extra berging van hemelwater.
- Door extra groen toe te voegen zorgen we ervoor dat er meer hemelwater wordt opgenomen.

Verharding

De bestaande verharding heeft een totale oppervlakte van 1265 m². De nieuwe verharding heeft een oppervlakte van 1137 m². Er wordt dus 128 m² minder verharding aangebracht. Bovendien is nieuwe verharding waterdoorlatendheid (zowel halfverharding als grasbetontegels). De verdwenen verharding wordt vervangen door groen.

Bijlage 1: Participatie Groengebied Westertoht

Los document

Bijlage 2: Ontwerp kapschuur

Los document

Bijlage 3: Quicksan natuur

Los document

Bijlage 4: tekeningen

Losse documenten

Bijlage 5: ontwerp Groengebied Westertoht

Los document

Bijlage 6: notitie hemelwater opvangen kapschuur natuurgebied Westertoht

Los document